

Pri gorenji razvija se mnogo toplote, katero porabimo pri kurjavi.

Ogenj pa ugasnemo:

1) Z ohlajevanjem gorečega telesa pod užigalno toplino; 2) z zadušenjem, to je, ako zabranimo, da ne more zrak do gorečega telesa.

V a j e.

Zakaj ugasne ogenj, ako ga polijemo z mrzlo vodo? Zakaj v dimniku neha goreti, ako ga zamašimo z mokro plahto? Zakaj goreče kameno olje najglaglje ugasnemo, ako ga zasujemo s pepelom ali peskom.

To tvarino zahteva tudi ministerski ukaz za srednjo stopnjo, za katero je ona res tudi pripravna.

Na višji stopnji bi še omenili nekoliko o kemičnih presnovah, katere se vršé pri gorenji.

Konečna beseda.

Ako zberemo na kratko izražene misli o tej tvarini namenjeni za srednjo stopnjo, pridemo do sledečega.

V tem načrtu je:

1) Tvarina, katera ponuja prikazni za navajanje brez poskusov, kakor: trda, tekoča, plinjava, mehka, trda, krhka in prožna telesa, prevajanje toplote, blisk in grom (učinki), razni zvoki.

2) Tvarina, katero poočitujemo sè skušnjo in s priprostimi poskusi, kakor: deljivost, razteg teles vsled toplote, termometer, veter, propuh, tajanje, izparivanje, izhlapevanje teles, megla, oblaki, dež, sneg, sodra, toča, rosa, slana, rázprost, gorenje in gašenje.

3) Tvarina, katero bi še lahko poočitovali, a rajše na tej stopnji izpustili, ker se za njo preveč nabere, kakor: odkap, občevalne posode, vodometi, Heronova buča, steklenica za izbrizganje, natega, postajanje zvoka, čiščenje kalnih tekočin.

4) Tvarina, katero pripustimo višje stopnji, kakor: (neprodírnost), magnetizem, električna, vódná, klin, šravf, ogljenčeva kislina.

Pri tej priložnosti hočemo navesti nek primer, kateri nam jasno kaže, kako moramo paziti pri izbiranju fizikalne tvarine za ljudsko šolo. Nekega dne gresta dva dečka po ulicah; jeden izmed njih razlaga drugemu, kako nastane blisk. „Na nebu je magnetičen oblak, ta se bliža drugemu, vdari ob njega in tako postane blisk“. On zamenja pojma magnetičen in električen in nazadnje pa vendar razlaga, da je vdarec oblakov uzrok iskre, blizo tako, kakor krešemo iskre iz kremenca z jeklom.

Dopisi in novice.

Učiteljska skupščina za okolico Ljubljane na Verhniki dné 26. julija 1880. Predsednik g. A. Wisiak otvori sejo, pozdravljajoč zbrane učitelje,

konstatuje polno število in naznanja, da je povabil g. deželnega poslanca Kotnik-a in g. dekana, ktera sta pa svojo nenavzočnost opravičila. Predstavi g. Andreja Praprotnika, kateri je sejo počastil s svojim pohodom. Voli si g. Papler-ja z namestnikom. Per acclamationem se volita zapisnikarja g. g. Gregorin in Podkrajšek. Na to naznanja g. predsednik svoje opazke:

Jezikov nauk: Učitelj naj tirja pravilno slovnico izgovarjanje besedi, natančno izgovarjanje končnic, šolske naloge naj se vestno popravljajo; posebno naj se pazi na slovnične napake: otrok mora pravilno pisati in brati. Izobraževanje materinega jezika je naj važnejši faktor v šoli. Učni načrt naj se natančno izpolnuje.

Pri lepopisji naj se pazi na lego in obliko posameznih pismen, da se ne bo nahajalo v šoli le mehanično prepisavanje iz table, kjer se učitelj nič ne briga, kako se piše.

Pri številjenji naj daje učitelj le praktične naloge, otroci naj bodo preskrbljeni za Močnik-ovimi računicami: vsaj so te knjige tako po ceni in poleg tega se dobiva toliko ubožnih knjižic te baže.

V realijah naj učitelji skerbé za napredek pri učencih, kajti te vednosti imajo od dné do dné večjo važnost v življenji. Ne sme se pa preveč časa pri tem potratiti na škodo jezikovemu nauku.

V petji se v šoli premalo podučuje, ker se učitelji neopravičeno izgovarjajo, da otroci nimajo posluha. — **Za telovadbo** nimamo žali Bog niti pripravnih prostorov, niti telovadnic, toda postavno določenih ur se mora natanko držati.

Kmetijstvo se mora praktično obravnavati, posebno to velja za poduk v drevoreji in v vertnarstvu. Pokaže nam zelo praktično knjigo »der Gartenbau«, ktere podari šoli na Ježici.

Naznanja nam, da je učiteljska knjižnica sedaj pri sv. Petru v Ljubljani pod varstvom g. Adamič-a.

Učitelj naj posebno gleda na šolske knjižnice, da se po njih ljudstvo izobražuje.

Krajnemu šolskemu svetu naj se prigovarja, da bolj marljivo skrbi za kurjavo in snaženje šolskih sob.

G. Stojec pripelje na to 11 dečkov in 4 deklice v šolo, da jih podučuje v jezikovem nauku. Pokazal jim je gole in s prilastki razširjene stavke. Obravnaval je tudi 91. berilno vajo »Pastir«. (II. B. str. 140.)

Potem nastopi g. Levstik in obširno razlaga velikost, obliko in sukanje naše zemlje.

Otroci zapoje dve pesnici: »Kranjska dežela« in »Moj dom« in otidejo.

G. predsednik pokaže »Musil-ove, Grubbauer-jeve in Greiner-jeve« lepopisne knjižice, ter priporoča njih rabo. Posebno poudarja, da imajo Musil-ovi zvezki lepe slike naše preslavne habsburške cesarske rodovine; te nam posamezno na zvezkih in vse na eni veliki poli pokaže. Vse to daruje šoli na Vrhniki.

Za naravoznanski poduk so posebno pripravne velike podobe; ena takih predstavljajoča levov rod podari Vrhniki šoli.

Učitelj g. Peter Cebin govori o kratkovidnosti, in nasvetoje nekaj sredstev, kako se tej more zapreči. — Pri debatah se sprejme resolucija g. Kuhar-ja, da naj se pri prihodnem sestavljanji beril pazi na to, da se uversté sestavki, ki govoré o posameznih udih človeškega telesa. G. Borstnik se pritoži, da so računica, posebno pa ulomki (drobci) v njih predrobno tiskani; otroci si morajo pri tako drobnem tisku oči pokvariti. G. Črne navaja za vzrok kratkovidnosti tudi to, da otroci pišejo šolske naloge o nepravem času. G. Adamič trdi, da si otroci dostokrat oči pokvaré, ker gredé beró. G. Gregorin zopet pravi, da

so kratkovidni otroci le po mestih doma, in uže taki v šolo pridejo, in da tudi dom premalo na to pazi. G. Remic terdi, da si otroci pri rokotvornih delih, katera se po noči opravljajo, oči pokvaré.

G. Krnc predsednik okrajnemu učit. bukvarničnemu odseku poroča o »bukvarni«; le-ta ima 239 knjig brez časopisov. — Časopisi »Alte und Neue Welt«, »Heimat« naj se obdržé, drugi opusté. Dohodkov je bilo 101 gl. 39 kr., troškov 40 gl. 28 kr., tedaj še ostane 61 gl. 11 kr., za to naj se naroči: »Valvazorja« zadnji zvezek. Vsa knjiga se bode dala vezati. Račune bosta pregledala g. g.: Punc̄ah in Fr. Praprotnik.

Volitev stalnega odbora in bukvarničnega odseka. — Po nasvetu g. Režka ostaneta bivša. — Vse točke dnevnega reda so bile sedaj obravnane, in g. predsednik sklene sejo s kratkim govorom, končavši s Skratnim slavó-klicem svitlemu cesarju. Vsi navzoči so zapeli »cesarsko pesem« in seja je bila zatvorjena.

Iz ljubljanske okolice. (Gratis knjige, novi abecednik, cesarska pesem, razlika v besedah po šolskih knjigah).

Kar zadeva gratis knjige, ne bom omenjal njihove velike potrebe, ne njih uporabe, ampak svojo misel hočem izreči o njih razdelitvi, katero izveršujejo c. k. okrajni šol. svéti dotični kraj. šol. svétom, oziroma šol. vodstvom. Pred kratkim dobil sem takšne knjige že za prihodnje šol. leto 1881, in vesel tega podvizanja že zato, ker iz skušnje vem, da se mi s tem pospešuje red in poduk v šoli. Zelo zavzel pa sem se pri tej podelitvi, da sem prav take knjige prejel, katerih imam od prejšnjih let že sedaj na ostajanje in tacih kar nič, ki bi jih naj bolj potreboval. Tako n. pr. nisem dobil letos druge, tretje, četrte računice prav nobene. Skozi pet let nisem dobil ne ene četrte računice, nasprotno pa od druge, tretje računice le po tri v vsêh petih letih. Od kod pa ta razdelitev in zakaj taka? Raztolmačil sem si to tako-le: Okrajni in prej deželni šol. svéti dobivajo vsako leto iz c. k. založbe po določeno število vsake verste teh knjig, več ali manj!

Ker pa morejo krajni šol. svéti, oziroma šol. vodstva prositi le za knjige njem povoljne, se tudi njih prošnje vslisijo, in od tod ravno ta napaka. Zastopniki okraj. šol. svétov bi mogli za to skerbeti, da bi vsaka šola vsake verste teh knjig po nekaj dobila, ker tu se mora gledati, da se vstreže šolam ne pa osebam učiteljstva, ki le začasno na njih službujejo. Vzemimo, da ima okraj 30 šol; sedem jih prosi za take in take knjige, katerih prošnje se tudi vslisijo ali ne dobi družih 23 šol samo one knjige, ki še čez ostanejo? Ker je tak prošnjik n. pr. prosil samo za drugo in tretjo računico, je morala potem kaka druga šola samo prvo dobiti, katera se potem leto za letom še nova brez vse rabe le v šolski omari hrani in praši. Kaj pravite dragi tovariši drugi o mojem mnenji!

Ni še dolgo, ko je »Tov.« hvalil novo vravnavo g. A. Razingerjevega in A. Žumrovega abecednika in me to tem bolj veselil, ker sem tudi jaz z njim enacega mnenja. Novi abecednik ni preobširen, ne toliko prepícel in kdor bi se nad pisavo spodtikal, mu lahko rečemo: »Poskusimo veliko, obdržimo pa naj bolje.« Sploh je pa prememba večkrat dobra reč. Zlasti mi dopada tudi to, da se niso v zadnjem delu vsa tako praktična berila iz starega zaverгла. Le eno berilo bi si bil še zelo, zelo želel prideržati iz starega abecednika, in to je 20. berilo: »Bođi reden in čeden«. Kakor nalašč je bilo to berilo za kmetske otroke. Očital sem otrokom, da je bila Katarina tudi ubogih starišev, kakoršnih je po deželi čez mero i. t. d., in vendar je bila redna in čedna. V obče zdel se mi je vsaki stavek tega berila za šolsko mladino zlata drobtina,

ker se ni le mnogo o hišnem in šolskem redu dalo podučevati, temveč tudi govoriti o snaznosti pri ubogih. Kmetje sploh mislijo, da le bogat more snažen in reden biti.

Pri letošnji učiteljski konferenci na Verhniki 26. julija zapeli smo učitelji konec nje dvoje cesarskih pesem t. j. dvoje tekstov in eno arijo. Eni smo peli: »Bog ohrani, Bog obvari« i. t. d. V tem redu se nahaja cela pesem v začetnici in v novem drugem berilu — tudi je v Ž.-R. abecedniku. Drugi so peli: »Bog obvaruj, Bog ohrani« i. t. d., a ta se nahaja v starem drugem berilu in v »Slavčeku«. Kdo je imel bolj prav ne vem, ker se nismo nič o tem razgovarjali. Vsekako bi bilo pa treba edinosti v tej pesmi. Strokovnjaki naj nam povedó, katera prestava je boljša, prva ali druga, ker ta razlika se je vsled »Začetnice« in novega II. berila tudi letos v šolah prikazala. Ko je bila zadnji dan šolskega leta prva in druga skupina ob enem v eni sobi cesarska pesem zapela, se mi je ravno ta nepovoljnost primerila. Upam da nam bo vredništvo kaj o tem vedilo svetovati!*) *Okoličan.*

Iz Ljubljane. Mesec avgust je bil letos prav odličen mesec **svečanosti**. — 8. je praznovalo katoliško rokodelsko društvo 25letnico svojega obstoja. Prišle so k tej slavnosti deputacije raznih mest. Značaj te slavnosti je bil katolišk in mednaroden. — Društveniki so bili pri sv. maši, pri pridigi, svoje veselice so imeli v čitalnici; govorilo in napijalo se je največ po nemški, a to ne iz preziranja domačega jezika ali iz zaničevanja do Slovencev, marveč iz vljudnosti do tujih gostov, ki so bili v večini nemški.

— 15. je praznovala požarna straža desetletnico svojega obstoja. Prišle so deputacije od vseh vetrov, tudi iz jugovzhoda, in veter, ki piše od tam, razpodil je nemčurske oblake, ki so se bili nakopičili nad belo Ljubljano, in nevoljni so rekli nekateri: Pokaj smo prišli gledat te »bindische« v to bindisch mesto?

— 22. pa se je praznovala v Repnjah Vodiške fare kake 3 ure od Ljubljane stoletnica »Kopitar«-jevega rojstva. Kdo je bil Kopitar, kaj je storil za Slovence in za Slovane, to ni neznano čitateljem našega lista, kajti profesor Marn nam je uže od novega leta Kopitarja — velikana učenosti — kazal iz njegovih spisov. — Na rojstvenem domu Kopitarja se je odkrila tam vzdana plošica z napisom:

Tu se je rodil
dné 21. avgusta 1780.

Jernej Kopitar.

Postavili njegovi častilci ob stoletnici.

Slavnost ta pa je imela skoz in skoz naroden značaj. — Zastopani so bili Slovenci iz vseh krajev, vdeležil se je svečanosti razen učenih stanov tudi prost narod, ki se čedalje boljše zaveda, in ve ceniti možé, ki se trudijo za njegovo izomiko. Praznovalce so po vseh vaseh, koder so šli, slovesno sprejemali in radostno pozdravljali. — Slava tedaj našemu kmetškemu stanu, ki pošilja izverstne možake v državne in cerkvene službe.

Kdo je mar, to je slovenski oratar!

Na ženskem učiteljski tukaj se ima z drugim letom po naredbi ministerstva kršanski nauk učiti v slovenskem jeziku. — Beržkone se bode še veliko vode v Savo steklo, predno začnó tudi v drugih predmetih poučevati v slovenskem jeziku.

*) Stvar je verlo zanimiva, a odločevati imajo šolske oblasti, tedaj je zelo umestno, ako se šol. oblasti opozoré na to okoljnost.

Učiteljska zborovanja. — 23. t. m. ima vdoysko učiteljsko društvo svoj redni občni zbor. V četrtek 23. je v mestni farni cerkvi pri sv. Jakobu sv. maša ob 8, in ob 9 se začne zborovanje. Razen pri občnem zboru navadnih toček pride na dnevni red tudi prošnja vpokojenega učitelja M. K. iz Ž. za vsakoletno podporo poleg njegove učiteljske penzije.

Na priliko ob 10. uri zboruje potem slovensko učiteljsko društvo. Na dnevnem redu je: 1. Kako naj bi se učiteljišča prestrojila, da bi ugajala sedanjim potrebam ljudske šole na Kranjskem in sploh po Slovenskem. 2. Razgovor o slovenskih šolskih knjigah. 3. Pouk v kmetijstvu v ljudski šoli. Pri tej priliki omenim, da je c. k. deželna vlada društvo poterdila dné 11. oktobra 1874 št. 7808 in da se §. 3. dr. pr. glasi tako-le: »Da društvo doseže svojo namero, misli sklicevati shode, pri katerih bode se sklepalo v rečéh, ki zadevajo odgojo, poduk, in sploh dolžnosti in pravice ljudskih učiteljev; na dalje misli tudi v tem smislu pošiljati peticije in resolucije postavnim zastopom i. t. d.«

»Narodna šola« ima tudi ta dan svoj občni zbor. Razen navadnih toček pride poročilo o »pisnih in risanskih zvezkih«, kakoršnih si misli naročevati »Narodna šola« in potem razpošiljati šolam.

Tovariši, čas je, da se predramite in z mirno, dostojno besedo poveste, kakošne nazore imate o šolstvu, in kak duh vas navdaja; odločiti se vam je, ter vstopiti k svoji stranki, kdor hoče vstreci vsem, navadno se vsem zameri, in les, ki se vsakemu vetru vsibi, tudi za podpornjo ne more biti. Zborovalo se bode na starem tergu hiš. št. 13., I. nadstropje.

Cesarjeva petdesetletnica se je 18. avgusta prav svečano povsod, vzlasti pa v Ljubljani, praznovala. Mesto je bilo nekaj še od slavnosti požarne straže 15. avgusta okinčano, a 17. in 18. je bela Ljubljana postala pisana. Hiše so bile okinčane s cesarskimi in národnimi zastavami, na zvečer 17. je bilo mesto krasno razsvitljeno, še skoro lepši, kakor o 25letnici cesarjeve poroke. Vsa sijajnost se je pa nakopičila pred hišo c. k. deželnega predsednika, kamor se je vstopil: »Sokol«, »veterani« z godbo, »požarna straža«, in čitalnični pevci, kateri so zapeli troje pesni, ter se je prekrasno petje razlegalo po mestnih ulicah, kjer je bilo uže natlačeno-polno radovednega občinstva. Drugi dan je bila v »Zvezdi« vojaška maša i. dr., kakor sicer ob cesarjevem godu. Gotovo je ljudstvo raznih narodov ta dan iz dna serca spregovorilo: Bog obvaruj, Bog ohrani nam cesarja, Avstrijo!

Deželni zbor Kranjski. 6. seja dné 28. junija. Dr. pl. Schrey poroča za finančni odsek o proračunu normalno-šolskega zaklada za l. 1881. s potrebstino 199.311 gld., zakladom 15.551 gld. 72 $\frac{1}{2}$ kr., primanjkljajem 183.759 gld. 27 $\frac{1}{2}$ kr., ki se potrdi in sklene: Primanjkljaj v celem znesku 183.759 gld. 27 $\frac{1}{2}$ kr. naj se pokrije z deželnimi dokladami za normalno-šolski zaklad od neposrednjih davkov, od katerih se tudi doklade za deželni in zemljišno-odvezni zaklad pobirajo, izvzemaš one davke mestnega okraja ljubljanskega in njih odstotki se bodo pozneje sklenili. — Dr. pl. Schrey dalje poroča o prošnji slovenskega učiteljskega društva glodé predplačil, in nasvetuje, to prošnjo izročiti deželnemu odboru v prevdarek ter poročanje v prihodnjem zborovanji; predlog obveljá.

— 7. seja dné 2. julija. Dr. vitez Vesteneck poroča za finančni odsek o prošnji občine Šmartinske poleg Litije zastran posojila za šolsko zidanje in nasvetuje, naj se dovoli 1200 gld. posojila z obresti po 5%, ki je deželnemu zakladu povrniti v treh enakih obrokih koncem

leta 1881., 1882. in 1883. — Poslanec Svetec obširno in temeljito dokazuje, koliko je ta občina žrtvovala za šolo in kako potrebna je pomoči zdaj, ko je brez njene lastne krivde treba popraviti šolo, v kateri komaj dodelani so se stropi podrlji; konečno predlaga: naj se dovoli 2000 gld. posojila brez obresti, ki so povrniti po preteku treh let v treh enakih letnih obrokih. — Gosp. c. k. deželni predsednik Winkler in poslanec Grasselli oba prav živo priporočata g. Svetčev predlog; baron Apfaltrern ga spodbija; dr. pl. Schrey pa nasvetuje, naj se dovoli 1500 gld. posojila brez obresti, to je konečno obveljalo.

— V 8. seji dné 5. julija pride na vrsto poročilo finančnega odseka, kako postopati, da bi se gimnazija v Kranji ohranila. Pri tej prči objavi gosp. c. k. deželni predsednik Winkler sklep presvitlega cesarja, po katerem gimnazija v Kranji ostane s pogojem, da občina skrbi za poslopje in kurjavo in za 4razredno gimnazijo daje po 1000 gld. na leto, dokler pa nima vseh štirih razredov, pa po 250 gld. za vsak razred. To objavo zbornica sprejme s trikratnimi »slava«-klici ter naroča deželnemu glavarju, zahvalo deželnega zbora Nj. veličanstvu telegrafično naznaniti.

V 12. seji dné 10. julija poroča poslanec Dežman o enketnej komisiji, katero ima sklicati deželni odbor z zastopniki vlade, kmetijske družbe, deželnega šolskega sveta, učiteljev itd., in katera se ima pečati z vprašanjem, s kakimi sredstvi bi se povzdignilo kmetijstvo na Kranjskem, kako naj bi se uredilo podučevanje popotnih kmetijskih učiteljev itd.

Dr. Bleiweis pové, da je kmetijsko ministerstvo za l. 1880 določilo 300 gl. za podporo popotnega kmetijskega podučevanja. Bleiweis želi, da se na učiteljske preparandiji skoro nastavi učitelj strokovnjak, kateri bi prvič ta predmet na preparandiji bolje podučeval, kot dosedanji učitelj, ki je le izprašan za naravoslovje. On želi, naj se nastavi tu tak učitelj, ki bi v počitnicah podučeval po kmetih o raznih strokah kmetijstva. Govornik nasvetuje, naj deželni zbor za popotnega učitelja vdene 600 gld. v proračun.

Poslanec Detelja govori za to, da bi se enketi predložilo tudi vprašanje ali bi ne bilo koristno napraviti v Ljubljani kmetijsko šolo. Tak zavod bi izvrstno uplival tudi na preparandijo in bi se dal ustanoviti z malimi troški. Vrt kmetijske družbe je za praktične poskuse na razpolaganje; tudi učitelji srednjih šol ljubljanskih bi lahko podučevali o raznih nekmetijskih predmetih, ki so pri kmetijstvu potrebni, kar bi prišlo za to šolo mnogo ceneje nego drugje. Tudi je Ljubljana za to pripravna za tako šolo, ker imajo učenci priliko videti, kako se troje različne zemlje obdeluje, namreč pri Savi, kjer je pesek, potem kako se obdeluje tako polje, kjer je glina in pa kako močvirje.

Dr. Poklukar podpira nasvete dr. Bleiweisa in Detelje; Dežman proti. Predlog poslanca Detelje se sprejme s 24 proti 9 glasov, predlog dr. Bleiweisa se zavrže z 18 proti 15 glasov. (Dalje prih.)

„Dvajset pedagogičnih pogovorov“ v poljubni razverstitvi. Spisal Josip Ciperle, učitelj na Dunaji. Ponatis iz »Učit. Tovarisa« l. 1879. III. del. V Ljubljani, tiskal in založil R. Milic. Bilo je konec šol. leta 1876., in trije izprašani učitelji so si pri slovesu roke podali, ter si obljubili, kakor je uže v mladosti navada, večno prijateljstvo, a materi Slavi neomajljivo zvestobo; v dokaz tega hočejo jedini slovenski učiteljski list »Učit. Tov.« v Ljubljani podpirati. Prijatelji se razidejo, in g. Ciperle se oglasi precej l. 1877. iz Dunaja v »Učit. Tovarisa«, in vsak list je imel razpravo o pedagogiki in sploh izreji, to je nadaljeval l. 1878. in 1879. Svoje razprave je sam imenoval »Pedagogične pogovore«, ker niso strogo sistematično urejeni, ampak rapsodno osnovani, kakor

pogovori. Sodba o njih je bila različna, temu to, unemu uno ni ugajalo, a pridnost in prizadevnost, bistroumnost v opazovanji in obsežno vednost pisatelju nihče ne more odrekati, pogovori ti imajo vsekako svojo vrednost, zato sem III. del leta 1879. v posebni knjigi sebral in ga s kratkim vodom v svet pošiljam. Kdor se za literarni proizvod mladega učitelja zanimiva, naj si omisli to knjižico, ki obsega 65. strani v 8° in velja broširana 20 kr., po pošti primerno več.

Nekaj o načrtu za prirodoslovje na srednji stopnji (3., 4., 5. šolsko leto) ljudske šole. Spisal L. Lavtar, c. k. profesor v Mariboru. Ponatis iz »Učit. Tovariša« l. 1880. Natisnil in založil R. Milic in Ljubljani. Ukaz ministra za uk in bogočastje dné 20. avgusta 1870 se glasi zarad prirodoslovja str. 18 tako-le: »Naravoznanstvu je nalog, da pot nakopava vednosti in »razumu najvažnejših naravnih prikazov. Začetek temu uku so naravni prikazi »in lažji opitje (eksperimentje). Na spodnjih stopinjah se ob kazalnem uku »pripovedujejo najvažnejši naravni prikazi. Na srednjih stopinjah je podloga »berilo, katero daje priliko, razlagati najvažnejše, največkratne naravne prikaze, namreč.....« Dalje imamo »načrt«, koliko poučevati o prirodoslovji v 4-, 5-, 6-, 7- in 8razrednih ljudskih šolah, tedaj ukazi bi bili, kje so pomočki berila i. dr.? — V nemškim jeziku jih je dovolj, tudi imamo nekaj prestav, g. Lapajne je prestavil »Netolička« in Deckerjevo fiziko. — A beril slovenskih, takih ki bi se ujemali s načrti, nismo imeli, niti jih še sedaj nimamo. Pomagaj si sam, kakor veš in znaš, velja nam učiteljem, ki moramo učiti otroke, katerim je slovenščina materin jezik, in ki se v kakih 3 ali 4 letih ne morejo toliko izuriti v nemščini, da bi razlaganje o prirodoslovji v njem razumeli. Gosp. L. Lavtar, profesor na c. k. učiteljsišču v Mariboru, slovenskemu svetu uže znan po svoji »Občni aritmetiki za učiteljsišča«, je raztolmačil načrt in prvi pokazal pot, po katerem naj hodijo učitelji, da pridejo do zaželjenega cilja, in zadosté postavnim tirjatvam. Učiteljem, ki se niso pragmatično učili prirodoslovja, je res težko pri takem nauku, kakor je prirodoslovje, držati se zlate srednje poti, zato pa mislimo, da bodo vsi ljudski učitelji hvaležni profesorju Lavtarju, ki je z izvedeno roko tvarino odbiral, in učeno stvar v domači besedi podal. — Knjižica ta obsega 53 str. v 8°, nauk razjasnuje mnogo podob in velja broširana 30 kr. brez poštnine. Obe knjigi »Ped. pogov.« in »Nekaj o načrtu.....« se dobivate pri M. Močnik-u, tajniku slov. učit. društva, stari terg hiš. št. 13. po omenjeni ceni. Udje slov. učiteljskega društva dobivajo te knjigi zastonj.

„Šola“, pedagogičski list, je pričela izhajati v Gorici 3. julija. Pervi list ima na 32 straneh te-le sestavke: Program listu (sp. g. Č.); kako naj se uči pisanje s posebnim ozirom na prvoletnike? (sp. A. Poniz); o čitanji (sp. Fr. Tomšič); značaj oseb kot spisovne vaje (pisatelj učit. Černeck kaže tukaj, kako naj se glavna misel v berilu išče, in poleg poglavitne osebe še druge najdejo). Šola izhaja v zvezkih po 25 kr. — Dopise sprejema V. Černeck, učitelj v Št. Petru pri Gorici; — naročnino pa Tom. Jug, nadučit. v Solkanu. — Podvzetje bajé vlada podpira, kajti na 32. strani beremo: »G. g. učiteljem in učiteljicam Goriskega, Tolminskega in Sezanskega okraja krijó naročnino dotični c. k. okraj. šol. svetí,« in ima hvalevredni namen učitelje buditi na delo. — S tem je pa tudi vse povedano, kar se tiče tendence lista. List bode tedaj zgol učiteljski, t. j. strogo se bo deržal svojega polja, katero bode obdeloval vsestransko, kakor se vidi uže iz 1. številke.

C. k. učiteljišče v Ljubljani, dalej pripravljavnica k njemu (Vorbereitungsklasse) in vadnica (Übungsschule), ki ste z njim zvezani, začenja šolsko leto sè slovesno sv. mašo 16. septembra. Gojenci (za učiteljišča in pripravljavni tečaj) in učenci (za vadnico) sprejemajo se 13., 14. in 15. v ravnateljevi pisarnici. Za učiteljišče se tirja starost 15. let uže sedaj, ali vsaj v tem letu (Kalenderjahr), prositelj mora biti telesno zdrav, нравno neoporečen in primerno izobražen (izšolan). Želeti je nekoliko znanosti v godbi.

Koliko da je kdo pripravljen, pove stroga preskušnja. Izprašuje se tam: v verstvu, v učnem jeziku, v zemljepisji in zgodovini, v računstvu, geometrijskem oblikoslovji, v prirodoznanstvu in prirodoslovji. Kdor se oglasa, naj ima: a) najnovejše šolsko spričalo; b) rojstveni in kerstni list; c) zdravstveno spričalo. — Za sprejem v pripravljavnico se tirja: a) starost 14. let uže sedaj ali v tem letu; b) telesno zdravje in нравna neoporekljivost; c) odpušno spričalo ljudske ali meščanske sole.

Učenci, ki hočejo sprejeti biti v prvi razred »vadnice«, naj se oglašajo sè svojimi stariši ali rejniki pri ravnateljstvu, naj imajo tudi kerstni ali rojstveni list. — V 2., 3. in 4. razred vadnice se učenci ne sprejemajo z novega. Tudi gojenci in učenci, ki so bili na tej učilnici, naj se oglasé skrajni čas do 15. septembra ali pismeno ali ustmeno.

V Brnu, glavnem mestu Moravske, je mestni zbor nemški sklenil ustanoviti češko šolo za dečke v predmestju Cejlu in za deklice v ulici Prični. — Deželni šolski svet, v katerem sedé po večini Nemci, je sklenil, ustanoviti realko s češkim učnim jezikom. Ko bi Nemci povsod tako ravnali, mahom bi bil konec narodnostnim preprirom.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Rudolfovem. Na 1razredni lj. šoli v Majhovem in v Zgornji Sušici, učit. služba, l. p. po 400 gl. in stanovanje; na 1razredni lj. šoli v Brusnici in v Čatežu, učit. služba, l. p. po 450 gl. in stanovanje; na 2razredni lj. šoli v Trebnem, II. učit. služba, l. p. 400 gl.; na 1razredni lj. šoli v Ajdovci in v Ambrusu, učit. služba, l. p. po 450 gl. in stanovanje; na 1razredni lj. šoli v Zagracu, učit. služba, l. p. 400 gl. in stanovanje. Prosnje do 18. septembra pri c. k. okraj. šl. svetu v Rudolfovem.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. V Knežaku je stalni nadučitelj g. Anton Požar, uže od m. svečana t. l. — Na protestantsko šolo prestopi iz II. mestne šole g. Vincenc Grum.

Šopek mičnih napevov za šolo in dom. Nabral in vredil F. Stegnar, c. k. učitelj. Cena: 30 kr. ali po poštni nakaznici poslanih 32 kr. pod križnim zavitkom.

Šopek mičnih pesen za šolo in dom; t. j. ravno te pesni brez napevov. Nabral in vredil F. Stegnar, c. k. učitelj. Cena: 6 kr., ali po poštni nakaznici poslanih 8 kr. pod križnim zavitkom.